

CÁC KHUYẾT TẬT CỦA MÔ HÌNH

Việc vi phạm một trong những giả thuyết của mô hình sẽ dẫn đến những khuyết tật sau:

Giả thiết 3. Các yếu tố ngẫu nhiên có phương sai bằng nhau (phương sai thuần nhất): $Var(U_i) = Var(U|X_{2i}, X_{3i}, \dots, X_{ki}) = \sigma^2 \forall i$

-> Vi phạm: Phương sai của sai số thay đổi

Giả thiết 4. Các U_i không tương quan : $Cov(U_i, U_j) = 0 \forall i \neq j$

-> Vi phạm: Tự tương quan

Giả thiết 5. Các X_j ($j=2..k$) độc lập tuyến tính với nhau $\leftrightarrow$ $rank(X)=k$ -> Vi phạm: Đa cộng tuyến

PHƯƠNG SAI CỦA SAI SỐ THAY ĐỔI

I. NGUYÊN NHÂN VÀ HẬU QUẢ

I.1

Hiện tượng phương sai của sai số thay đổi và nguyên nhân

cuu duong than cong. com

I.2

Hậu quả của hiện tượng phương sai của sai số thay đổi

cuu duong than cong. com

I.1

Hiện tượng phương sai của sai số thay đổi và nguyên nhân

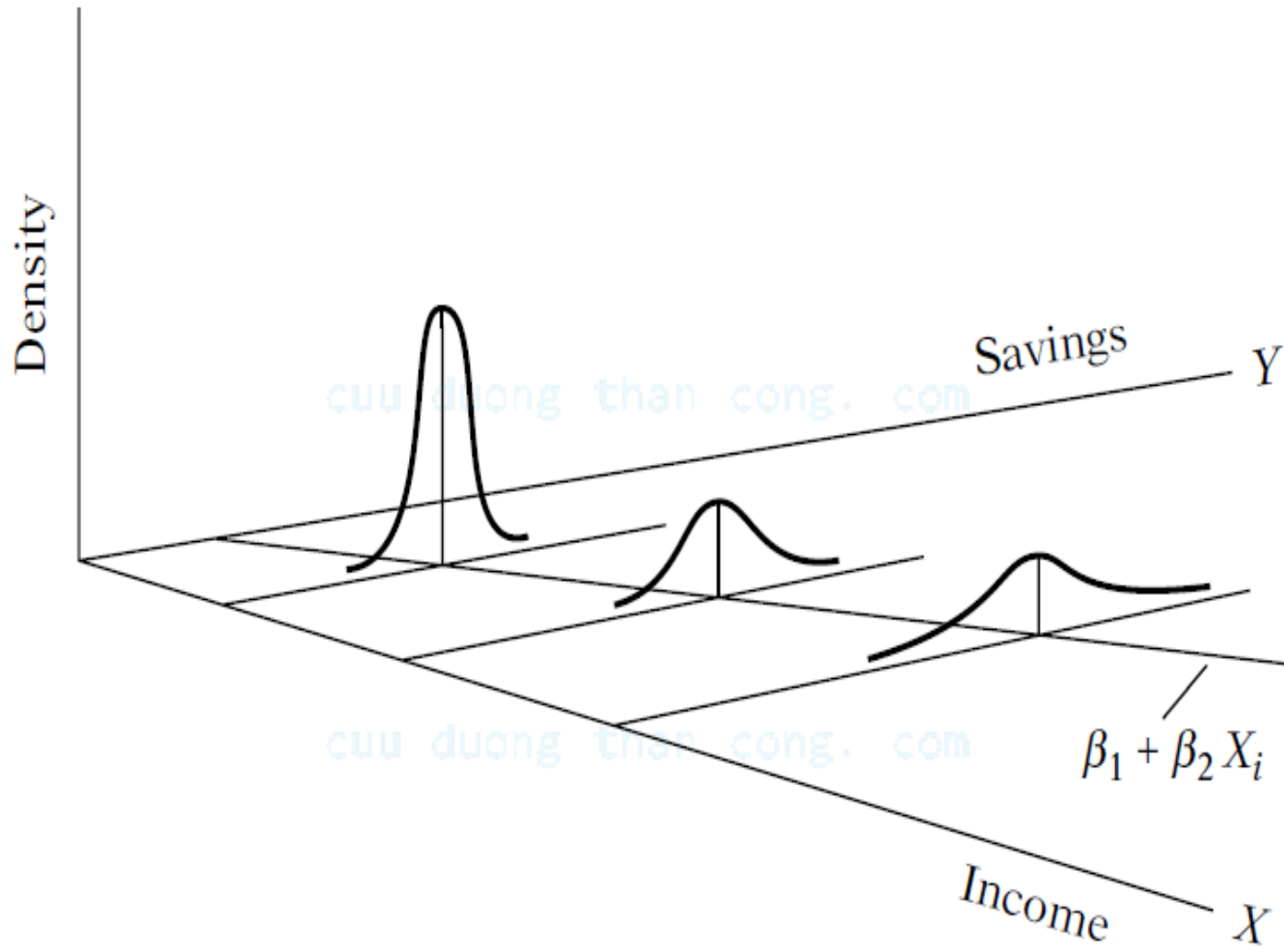
Xảy ra khi giả thuyết sau bị vi phạm:

$$\text{Var}(U_i) = \text{Var}(U|X_{2i}, X_{3i}, \dots, X_{ki}) = \sigma^2 \quad \forall i$$

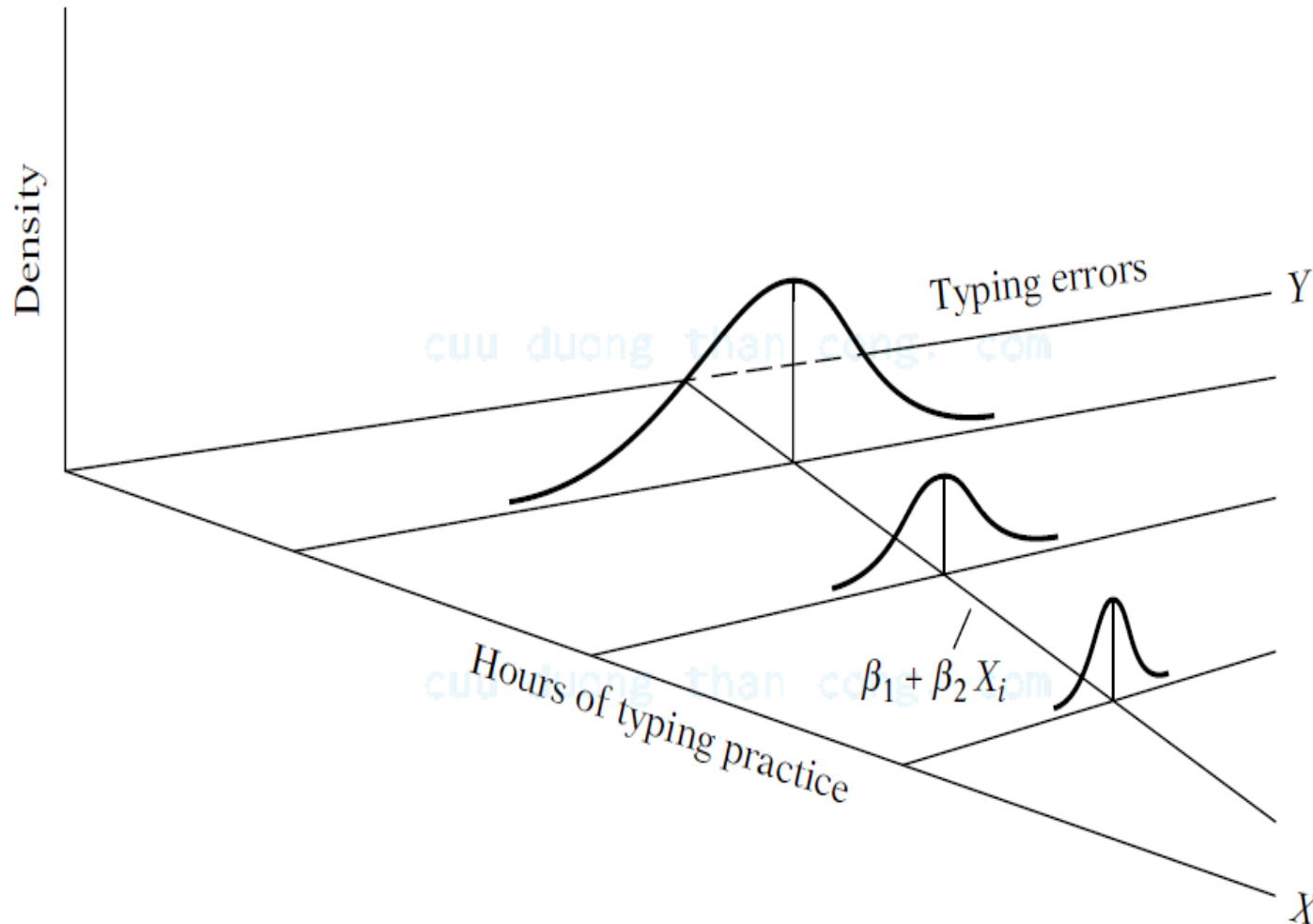
Việc vi phạm này có thể do một số nguyên nhân sau:

- Do bản chất của các mối liên hệ giữa các đại lượng.
- Do kỹ thuật thu thập và xử lý số liệu
- Do con người học được các hành vi trong quá khứ.
- Do xuất hiện các quan sát khác biệt rất nhiều (quá nhỏ hoặc quá lớn) so với các quan sát khác trong mẫu.
- Do dạng hàm sai

Mối quan hệ giữa thu nhập và tiết kiệm

Mối quan hệ giữa thời gian thực hành và lỗi đánh máy mắc phải

I.2

Hậu quả của hiện tượng phương sai của sai số thay đổi

Các ước lượng BPNN vẫn là các ước lượng tuyến tính, không chệch nhưng không còn là hiệu quả.

Các ước lượng của các phương sai sẽ là các ước lượng chệch, thống kê T và F không còn có ý nghĩa. Do đó khoảng tin cậy và các kiểm định dựa trên thống kê T và F không còn đáng tin cậy nữa.

II. PHÁT HIỆN KHUYẾT TẬT

II.1 Phương pháp đồ thị

II.2 Kiểm định Park

II.3 Kiểm định Glejser

II.4 Kiểm định Goldfield – Quant (GQ)

II. PHÁT HIỆN KHUYẾT TẬT

II.5 Kiểm định Breusch – Pagan – Godfrey ([BPG](#))

II.6 Kiểm định [White](#)

II.7 Kiểm định tương quan hạng [Spearman](#)

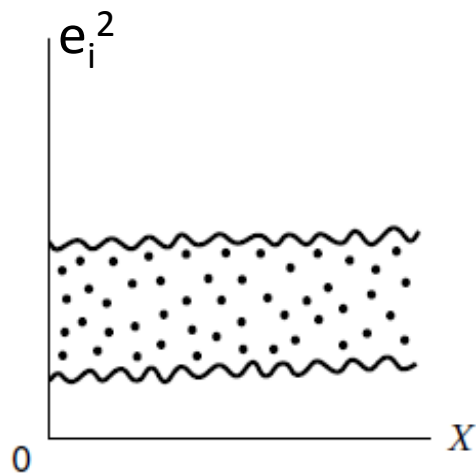
II.8 Kiểm định dựa trên [biến phụ thuộc](#)

II.1

Phương pháp đồ thị

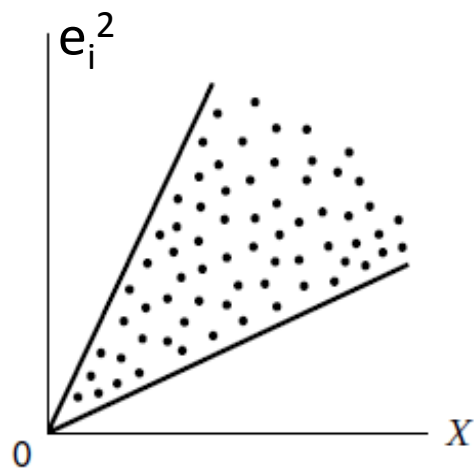
Vì phần dư e_i của hàm hồi quy mẫu chính là ước lượng của sai số ngẫu nhiên U_i nên dựa vào đồ thị e_i (hoặc e_i^2) đối với biến giải thích X ta có kết luận:

Nếu độ rộng của e_i (hay e_i^2) tăng hay giảm khi X tăng thì có thể nghi ngờ phương sai của sai số thay đổi. Trong trường hợp nhiều hơn 1 biến giải thích, có thể dùng đồ thị e_i (hoặc e_i^2) đối với $\hat{Y}_i$.

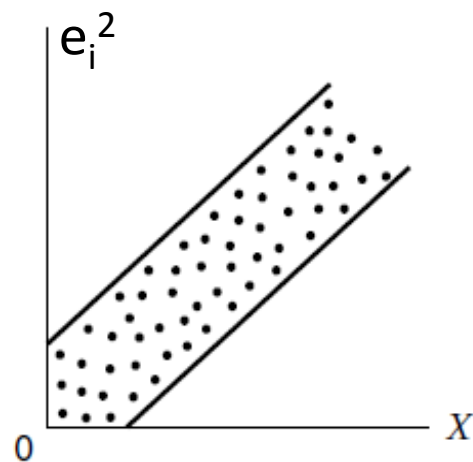
(a)

Không

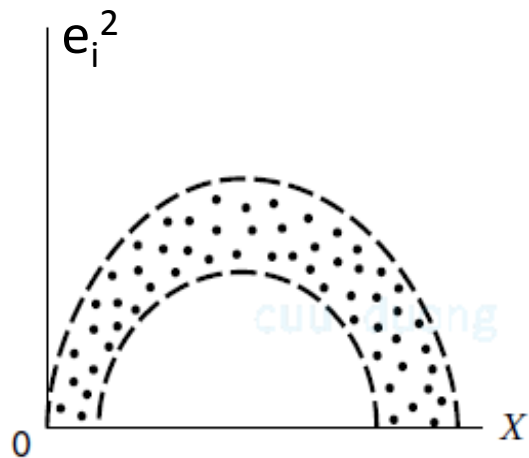
(b)

Có

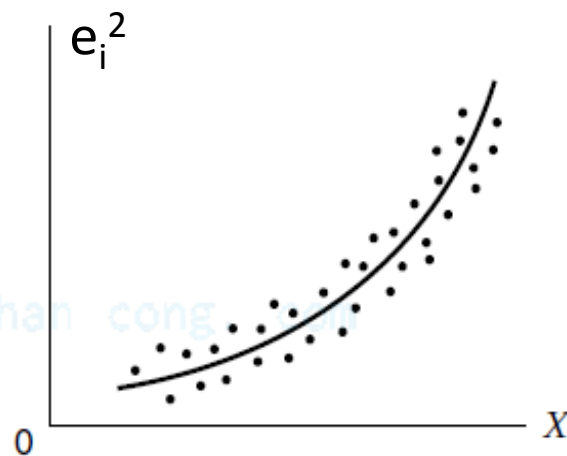
(c)

Có

(d)

Có

(e)

Có

II.2

Kiểm định Park

Giả thiết: $\sigma_i^2 = \sigma^2 X_i^{\beta_2} e^{v_i} \Leftrightarrow \ln \sigma_i^2 = \ln \sigma^2 + \beta_2 \ln X_i + v_i$

Vì thường σ_i^2 chưa biết nên thay thế bởi ước lượng của nó là e_i^2 . Khi đó: $\ln e_i^2 = \ln \sigma^2 + \beta_2 \ln X_i + v_i$

Bước 1: Ước lượng hồi quy gốc để thu được các phần dư e_i

Bước 2: Ước lượng hồi quy $\ln e_i^2 = \beta_1 + \beta_2 \ln X_i + v_i$

Nếu có nhiều biến giải thích thì ước lượng hồi quy này với từng biến giải thích hoặc với $\hat{Y}_i$

Bước 3: Kiểm định giả thuyết $H_0: \beta_2 = 0$. Nếu H_0 bị bác bỏ thì kết luận phương sai của sai số thay đổi.

II.3 Kiểm định Glejser

Giống cách làm của Park, tuy nhiên Glejser thay đổi một số dạng hàm liên hệ giữa biến giải thích X_i và $|e_i|$ như sau:

$$|e_i| = \beta_1 + \beta_2 X_i + v_i$$

$$|e_i| = \beta_1 + \beta_2 \sqrt{X_i} + v_i$$

$$|e_i| = \beta_1 + \beta_2 \frac{1}{X_i} + v_i$$

$$|e_i| = \beta_1 + \beta_2 \frac{1}{\sqrt{X_i}} + v_i$$

Nếu giả thuyết $H_0: \beta_2 = 0$ bị bác bỏ thì kết luận có phương sai của sai số thay đổi.

Điều kiện: cỡ mẫu lớn.

II.4 Kiểm định Goldfield – Quant ($G - Q$)

Bước 1. Sắp xếp các giá trị quan sát theo chiều tăng của biến X_i

Bước 2. Bỏ c quan sát ở giữa theo quy tắc:

Nếu $n \approx 30$: lấy $c = 4$ hoặc 6 Nếu $n \approx 60$: lấy $c = 10$

Các quan sát còn lại chia 2 nhóm, mỗi nhóm có $(n-c)/2$ quan sát

Bước 3: Ước lượng mô hình với $(n-c)/2$ quan sát đầu và cuối thu được RSS_1 và RSS_2 tương ứng với bậc tự do là:

$$d = \frac{n - c}{2} - k = \frac{n - c - 2k}{2}$$

Bước 4: Xây dựng TCKĐ: $F = \frac{RSS_2}{d} / \frac{RSS_1}{d}$

Nếu giả thuyết H_0 : phương sai của sai số ngẫu nhiên không đổi được thỏa mãn thì $F \sim F(d, d)$.

Miền bác bỏ H_0 : $F > F_\alpha(d, d)$

Chú ý: Trường hợp có nhiều hơn 1 biến giải thích, nếu không chắc biến nào thực sự thích hợp để sắp xếp ở bước 1, chúng ta có thể tiến hành kiểm định GQ với từng biến giải thích rồi chọn biến phù hợp nhất (hệ số $\neq 0$ và có r^2 lớn hơn).

Điều kiện: U_i có phân phối chuẩn.

II.5

Kiểm định Breusch – Pagan – Godfrey (BPG)

Bước 1: Ước lượng hồi quy gốc để thu được các phần dư e_i

Bước 2: Tính $\tilde{\sigma}^2 = \sum e_i^2 / n$

Bước 3: Xây dựng biến $p_i = e_i^2 / \tilde{\sigma}^2$

Bước 4: Ước lượng hồi quy $p_i = \alpha_1 + \alpha_2 Z_{2i} + \dots + \alpha_m Z_{mi} + v_i$

trong đó v_i là nhiễu ngẫu nhiên; $Z_{2i}, \dots, Z_{mi}$ là một hoặc một số (thậm chí tất cả) biến X_i có ảnh hưởng đến σ_i^2

Bước 5: Thu được ESS của bước 4 và tính $\theta = ESS/2$

Bước 6: Kiểm định giả thuyết $H_0: \alpha_2 = \alpha_3 = \dots = \alpha_m = 0$. Nếu $\theta > \chi^2(m-1)$ thì có hiện tượng phương sai của sai số thay đổi.

Điều kiện: U_i có phân phối chuẩn và mẫu lớn.

II.6 Kiểm định White

Xét mô hình 3 biến (trường hợp k biến tương tự):

$$Y_i = \beta_1 + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + U_i$$

Bước 1: Ước lượng hồi quy trên để thu được các phần dư e_i

Bước 2: Ước lượng mô hình:

$$e_i^2 = \alpha_1 + \alpha_2 X_{2i} + \alpha_3 X_{3i} + \alpha_4 X_{2i}^2 + \alpha_5 X_{3i}^2 + \alpha_6 X_{2i} X_{3i} + U_i$$

Mô hình này có thể có số mũ cao hơn (trường hợp này số mũ = 2), có hệ số xác định bội R^2 và có số hệ số hồi quy riêng kí hiệu là df (trường hợp này df = 5).

Bước 3: Kiểm định giả thuyết H_0 : phương sai thuần nhất.

Nếu $nR^2 > \chi^2_\alpha(df)$ thì bác bỏ H_0 , nghĩa là phương sai của sai số thay đổi.

Ưu điểm: không đòi hỏi U_i có phân phối chuẩn.

Nhược điểm: dùng để phát hiện phương sai của sai số thay đổi hoặc phát hiện sai lầm định dạng, từ kết quả kiểm định, không thể nói cụ thể hiện tượng nào đã xảy ra.

Eview: White Heteroskedasticity

no cross terms: không có hạng tử $X_i X_j$ ($i \neq j$)

cross terms: có hạng tử $X_i X_j$ ($i \neq j$)

II.7

Kiểm định tương quan hạng Spearman

Ứng với một biến nào đó, người ta tiến hành sắp xếp theo chiều giảm dần các biểu hiện của nó (trên các quan sát). Hạng của một quan sát ứng với biến đó chính là số thứ tự của quan sát.

Kí hiệu d_i là chênh lệch về hạng của quan sát thứ i ứng với 2 biến giải thích nào đó.

Hệ số tương quan hạng Spearman r_s được xác định:

$$r_s = 1 - 6 \frac{\sum d_i^2}{n(n^2 - 1)}$$

Bước 1: Ước lượng hồi quy gốc để thu được các phần dư e_i

Bước 2: Xếp hạng $|e_i|$ và X_i (nào đó) theo chiều giảm dần, tính $d_i = \text{hạng } |e_i| - \text{hạng } X_i$ từ đó suy ra r_s

Bước 3: Kiểm định giả thuyết H_0 : phương sai thuần nhất.

Tiêu chuẩn kiểm định: $t = \frac{r_s \sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r_s^2}}$

Miền bác bỏ $H_0 : t > t_{\alpha}(n-2)$: phương sai của sai số thay đổi

Nếu có nhiều biến giải thích thì ta tiến hành các bước kiểm định trên với từng biến giải thích hoặc với $\hat{Y}_i$.

